

Altfel, altcândva, altundeva

LIVADA DE VIȘINI, adaptare după A. P. Cehov. Traducerea: Moni Gheleter și R. Teculescu • TEATRUL TINERETULUI din PIATRA NEAMȚ • Data reprezentației: 20 februarie 1999 • Versiunea scenică, regia, scenografia și ilustrația muzicală: Igor Larin (Sankt Petersburg) • Distribuția: Dorina Maria Haranguș (Ranevskaia), Tudor Tăbăcaru (Lopahin), Ovidiu Crișan (Gaev), Bogdan Talașman (Petee), Victor Giurescu (Iașa), Lucreția Mandric (Varia), Ioana Flora (Ania), Florin Mircea jr. (Ephodov), Olimpia Mălăi (Charlotta 1), Roxana Frunză (Charlotta 2), Gabriela Crișu (Charlotta 3), Smaranda Astanei (Firs), Daniel Beșleagă (Trecător 1), Dan Burghilea (Trecător 2), Dan Grigoraș (Trecător 3), Pompiliu Ștefan (Trecător 4), Alexandru Antoniu (Trecător 5)

Livada de vișini, așa cum poate fi văzută pe scena Teatrului Tinerețului, s-a născut - după cum mărturisește Igor Larin într-un interviu din caietul-program - "dintr-o reacție de respingere creată de studierea în exces, în timpul școlii, a pieselor cehoviene. Apoi, spectacolele cu textele sale - excesiv montate - erau plicticoase și triste".

Curios mi se pare a fi faptul că această creație a regizorului rus poate stârni în noi, de asemenea, o "reacție de respingere" - de astă dată a "prea-noului", a aceluși "altfel, altcândva, altundeva" care nu respectă defel tradiția montărilor cehoviene. Însă, oricât ne-ar dura o astfel de desprindere de ceea ce ne este și foarte cunoscut, și foarte drag, nu-i putem contesta nici originalitatea și nici valoarea. Meritul deosebit al acestei propuneri este că, fără a se fi preschimbat în esență nici textul și nici mesajul piesei, s-a reușit crearea unui altfel de spectacol, mult mai apropiat realităților contemporane și poate de aceea infinit mai trist. Asta în

podfa faptului că acum se respectă legile comediei mai strict decât în alte producții (de tip stanslavskian, să zicem). Este însă o comedie burlescă, o comedie a prezentului resimțit acut și pe care cu greu îl putem asimila.

Reprezentarea începe în foaier cu o neobișnuită forfotă creată de personaje ciudate întruchipând cerșetori sau, poate, rock-

eri. Puțin concludent, dar nesupăraător! Pe scenă, însă, totul se află într-o îndelungă, apăsătoare așteptare - de astă dată nu a Ranevskaiei și a suitei sale ce ar trebui să se întoarcă acasă de la Paris, înviiorând pentru o clipă locul, ci a unor turiști bizari, aceiași cerșetori care ne-au întâmpinat în hol și care urmează să viziteze... muzeul. Livada și casa pe care le cunoaștem bine cu toții au devenit de mult o ruină. Varia face chiar o prezentare sumară a ultimelor vestigii! Închise într-un imaginar cub de sticlă, aceste rămășițe ale unui trecut prea romantic, cu eroii lui cu tot, așteaptă venirea curioșilor, fără tristețe și fără bucurie, cu acea resemnare lipsită de speranță a unor fantome cumsecade.

În afara cubului se află lumea reală, formată pe de o parte din Varia - acum, în postura de ghid al muzeului - și din Lopahin - ca prim și demn reprezentant al îmbogățitorilor peste noapte -, iar pe de altă parte, din acea mulțime pestriță care-și împarte timpul între a cerși, a fura, a linguși, a se droga, a aduna și a distruge. În

acest context, cele două universuri devin incompatibile, urmând ca cel mai fragil dintre ele să dispară. Deocamdată însă încearcă să coexiste printr-o nefirească legătură cu istoria, recurgând mai mult la memoria noastră afectivă. Personajele cehoviene, ca niște ridicole figuri de operetă, trăiesc cu discreție înlăuntrul cubului lor, mereu nedumerite de ceea ce se întâmplă afară. Asemenea unor mecanisme șubreze de timp, gata oricând să se oprească definitiv, ele par să supraviețuiască fără luptă și fără ostentație, mai mult din inerție. Din când în când personalitatea onora se disipează straniu (avem, de pildă, trei Charlottes, fiecare purtând o singură caracteristică: feminitate, o bărbăție de-a dreptul milităroasă, însemnele unei copilării netrăite la timp) sau, dimpotrivă, împrumută trăsături ale mai multor eroi (este tulburător momentul întoarcerii Aniei din prezent în ficțiune și neputința sa de a mai pătrunde în pielea personajului, trecând chinuit de la Ania la Varia și chiar la o stranie Ofelie).

O dată cu "spargerea" cubului - momentul culminant și cel mai încărcat de emoție al spectacolului - de către Lopahin, situația acestor șubrede năluciri se înrăutățește vizibil. Le lipsește puterea de a răzbi într-o lume prea reală și de aceea aleargă deznădăjduite, se înghesuie unele într-altele cu mișcări frante, de marionete. Este ceasul despărțirii de un trecut stânenitor, clipa în care aflăm că Lopahin a cumpărat livada mânat numai de gândul de a o distruge.

După o luptă nedreaptă a unui prezent prea crud cu un trecut prea romantic, cel din urmă va fi înfrânt. Eroii cehovieni încremenesc asemeni unor păpuși de ceară, cu o ultimă replică pe buze. Lopahin așază voaluri transparente peste ei; devin un soi de mobile netrebuincioase. Pentru mine spectacolul s-a sfârșit aici, în cel mai sarcastic mod cu putință: romanticele personaje cehoviene au murit în noi pentru totdeauna!

Pentru amuzamentul publicului - și poate chiar al lui însuși - regizorul a mai trezit o dată toată această faună ciudată, pregătind un al doilea final, mai optimist, în care personajele de azi și de ieri dispar sub chipul actorilor. Ei dansează de-a valma, amintindu-ne că suntem la teatru și că nimic din cele văzute nu poate fi real. Oare?!

foto: Cornel Miftode

Livada... lui Igor Larin, chiar dacă ne face să râdem, nu bucură pe nimeni, dar ne previne asupra percolului de a distruge - fie și numai prin indiferență - tot ce este mai frumos în noi: nevoia de imaginar. Forța pe care o are asupra-ne acest spectacol se iscă din nouitatea lecturii

scenice, valabilă și extrem de coerentă, cu toate abaterile de la forma inițială a textului.

Actorii îl urmează cu încredere pe creator în acest demers, reușind performanța muncii de echipă, în care esențial este nu amănuntul, ci asamblarea perfectă a păr-

ților constitutive. Astfel, fiecare și-a rostuit micul său teritoriu până când întregul angrenaj a început să funcționeze perfect.

Marinela Tepuș

O comedie oarecare?...

O noapte furtunoasă

Împlinirea a 120 de ani de la premiera absolută a piesei **O noapte furtunoasă** a declanșat un nou val de interes pentru întruparea scenică a unui text nu numai valoros, dar și plin de dificultăți pentru aceia care își (mai) permit "luxul" să le observe. Așa se face că piesa care, cu ani în urmă, a cunoscut înfățișări de referință la Teatrul de Comedie și la Teatrul Odeon, a văzut din nou lumina rampei, la începutul stagiunii actuale, în spectacolul produs de SMART și Odeon, sub semnătura regizorului Mihai Măniuțiu, iar din februarie se joacă și la Teatrul de Stat din Oradea, peste numai o lună urmând să fie reluată și la Teatrul Național din Craiova.

Spectacolul orădean își propune de la început să ne șocheze printr-o ambianță vădit contemporană, căci locuința lui Jupân Dumitrache este o vilă de proaspăt pricopsit (amintind sârgul "milionarilor de carton"), ale cărei ziduri sunt strașnic vegheate de sârmă ghimpată, girofaruri galbene (în tonul geloziei eroilor), semnale de alarmă năucitoare ș.a.m.d. În mijlocul scenei, un pat imens, veritabil personaj, înconjurat și el de beculețe(!) și care va pune un accent violent pe substanța "erotică" a conflictului. Dar elementul cel mai șocant din acest decor este un W.C. "țărănesc", de unde Jupân Dumitrache va asculta celebra lectură a zianului sau unde fugăritul Rică va găsi adăpost în fața furiei dezlănțuite a celor trei urmăritori. Regizorul Ion Ciubotaru, care a conceput totul în acest spectacol, în afară de costume, mărturisea în preziua premierii (zianul "Vest") că de mult aștepta momentul apropierei de Caragiale, cu donița ca, la rândul său, să-l apropie pe ilustrul comediograf de noi, cei din sală. Acum, dacă dânsul consideră că prin această lectură regizorală s-a apropiat cu adevărat de Caragiale este o problemă care-l privește direct și personal. Pe noi, însă,

mărturisim că nu ne-a făcut să aflăm lucruri noi despre piesă și autor, și nici n-am recunoscut rafinamentul comic și vioiciunea incendiară din scenele-cheie ale acestei capodopere. În ciuda cătorva intenții remarcabile legate de exploatarea caracterelor și a relațiilor dintre personaje, puse cu precădere sub semnul echivocului (frivolitatea Vetei, micile ticăloșii ori de atentatele lui Spiridon la grațiile Ziței ș.a.m.d.), reprezentația nu reușește decât arareori să suscite interes în sală. Reușitele se fac simțite mai ales în unele scene de intimitate dintre Veta și Chiriac, în momentele "capturării" lui Rică Venturiano sau în hârjoana ușor perfidă a lui Spinidon.

Eforturile impresionante ale interpreților de a conferi haz și credibilitate reprezentației sunt minate de un joc mult prea descoperit, explicativ, apăsător, dar tolerat de regie în dauna subtilității și a firescului. Este greu de înțeles, de pildă, de ce sunt lăsate unele personaje să dispară din scenă la propriu și la figurat în acel W.C. care își epuizează repede efectul comic, de ce Venturiano nu nimerește întâmplător în dormitorul Vetei, ci intră ca un prieten vechi al casei, de ce Zița, în interpretarea unei actrițe deloc lipsite de farmec natural, este obligată să împrumute o stridentă voce bariton-ală și un mers scâlâmb, sau de ce natura comică a partiturii lui Venturiano tinde să se salveze prin... chiloții

Mariana și Dorin Presecan

acestuia, vopsiți în roșu, galben și albastru (poate singura imagine legată de personaj, care rămâne în memoria spectato-rilor...).

Și, cum nedumeririle de acest fel amenință să întunece serios bucuria momentelor reușite (însoțite la premieră de aplauze) ale spectacolului, care a marcat cea de-a șasea premieră a stagiunii orădene, putem conchide că noua versiune scenică a piesei **O noapte furtunoasă**, în viziunea tânărului regizor Ion Ciubotaru, a ratat șansa unei "sărbători" Caragiale, dezvăluindu-se publicului ca o comedie oarecare.

Ion Parhon

O NOAPTE FURTUNOASĂ de I.L. Caragiale • TEATRUL DE STAT din ORADEA • Data reprezentației: 11 februarie 1999 • Regia, decorul și ilustrația muzicală: Ion Ciubotaru • Costumele: Amalia Judea • Distribuția: Doru Fărte (Jupân Dumitrache), Ion Abrudan (Nae Ipingscu), Petre Panait (Chiriac), Sebastian Lupu (Spinidon), Dorin Presecan (Rică Venturiano), Elvira Platon Rîmbu (Veta), Mariana Presecan (Zița), Tiberiu Covaci (Ghiță Țircădău).